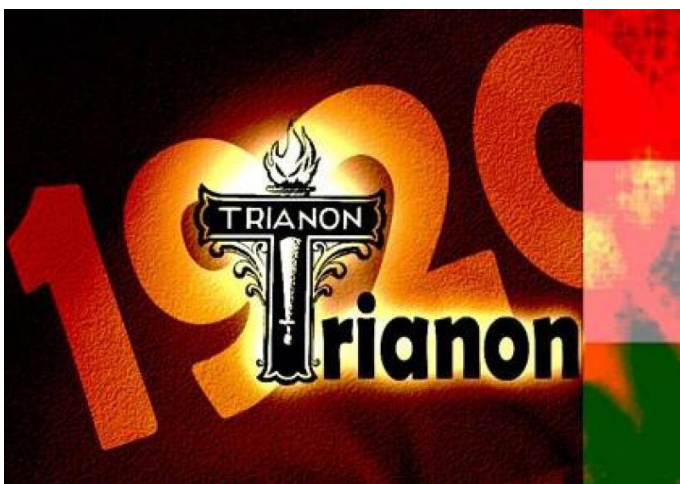

Trianon századik évfordulójának a margójára

A magyar történelemtudaton kevés esemény ejtett oly mély és máig ható sebet, mint az 1920. június 4-én aláírt trianoni békeszerződés.

Ez a korabeli magyarság számára volt inkább békediktátum vagy békeparancs, mintsem egy olyan szerződés, amely békésen zár le egy háborús konfliktust, még ha az a „Nagy Háború” is volt. Hiszen az ország a meglévő területének

több mint kétharmadát elveszítette és 3,3 millió magyar került „határon kívülre”. Továbbá ezt a szerződést az 1921. évi XXXIII. törvénycikkkel be is iktatták a magyar jogrendszerbe.

Ez volt az egyetlen magyar törvény, amely fekete keretben jelent meg. A trianoni béke nemzetközi jogi értelemben is megpecsételte a történelmi Magyarország felbomlását. Azóta eltelt egy évszázad, ezen időszak alatt különböző módokon éltek meg és tették magukévá ezt a különböző korok emberei.

Hogyan is történt ez?

Már a béke aláírástól kezdődően az akkori magyar kormány a trianoni béke megváltoztatására, revíziójára, azaz felülvizsgálatára törekedett. Az elcsatolt területeken megbízhatatlannak tartották a korábbi, többnyire magyar nemzetiségű értelmiségi hivatalnokj réteget és bizony sokukat elbocsátották. Nagyobb részük az 1920-as években Magyarországra települt át. Itt azonban komoly nélkülözések után is csak részben találtak munkát. Mindez belpolitikai feszültségeket keltett. A magyar revíziós külpolitika első sikere a soproni körzet visszaszerzése volt, ahol is az 1921-es népszavazást követően a lakosság kétharmada Magyarországhoz való tartozásra szavazott.

Sopron meg is kapta a „legműségesebb város - Civitas Fidelissima - címet”. A revizionizmusba vetett hitet erősítette még az első bécsi – (1938) és a második bécsi döntés (1940), amely eredményeképpen újabb 55419 km²-el lett gazdagabb az ország. A két világháború közötti fiatal és idősebb generációk jelentős részének gondolkodásmódját meghatározó jelensége volt a „trianoni kérdéskör”, amely a korabeli aktuálpolitikán túl megmutatkozott a művészetekben (szobrászat, zene, irodalmi alkotások, stb.) is. Ez a magyar irredentizmus, vagyis a Nagy-Magyarország eszmerendszer, amely átjárta az ország lakosainak a döntő többségét és némely esetben a szélsőségig is fokozódott.

Magyarország a második világháborúból (1939-45) is vesztesen került ki. A világháborút lezáró 1947-es párizsi béke részben visszaállította a trianoni békeszerződésben kijelölt határokat egy kis

„módosítással”. Ennek értelmében három falut kapott meg Csehszlovákia és létrejött még az úgynevezett lakosságcsere is a két között. Ez a magyarországi szlovákok és a szlovák rész magyar lakosságát cseréjét jelentette (1947). Ezt megelőzően szép számmal telepítettek még Magyarország területéről német származású magyar állampolgárokat is a romokban heverő Németországba a „kollektív bűnösség” jegyében 1946-ban. A világháború után kialakuló bipoláris rendszer következményeként az ország a „szovjet” érdekszférához tartozott. Trianon kérdése elhomályosult a kommunista éra alatt. A magyar kommunista vezetők úgy gondolták a trianoni békeszerződésre, mint egyfajta nemzeti tragédiára, amely nem miattuk jött létre. Továbbá a kommunizmus meg egy nemzetközi eszmerendszer, amely ideológiát adott annak több évtizedes elhallgatásához. Azonban ez a trauma, valamint az két világháború elvesztése annak minden sokkhatásával és megpróbáltatásával azonban a közösség kollektív tudatalattijává vált a kezdeti időkhöz.

Mivel az oktatásban nem ejthettek róla szót, aki mégis megtette, azaz állásával játszott. É miatt a „Kádár korszakban” már egyfajta gyökértelenség jelei mutatkoztak meg Trianon kapcsán.

A rendszerváltást követően az 1990-es évekre újból visszatért a köztudatba Trianon kérdésköre. Ezt úgy emlegették egy traumát, a „trianoni traumát”. Elsősorban a lélektanát próbálták megfogni és az ehhez kapcsolódó források bővülésével egyre jobb és pontosabb képet kaphatunk Trianon kérdéskörében. Továbbá visszakerült újra az oktatott történelmi tananyagok körébe és fontos szerepet tölt be.

A 2000-es évek kutatásainak a legfontosabb része talán Trianon kapcsán, hogy ezt a kérdéskört kiléptessék a politikai narratívákból, hiszen Trianon sem egy pontosan leírt végzetszerű folyamat volt, hanem ennek alakulását meghatározzák a vezetők döntései, a közhangulat, az aktuális világ- és belpolitikai események láncolatai.